

# MODERNITA KAŽDODENNOST A MÉDIA

## OBSAH PŘEDNÁŠKY:

**A/ CÍL A STRUKTURA KURZU**

**B/ MODERNITA A KAŽDODENNOST**

# CÍL KURZU:

- Problematizovat zdání jasnosti, srozumitelnosti a samozřejmosti každodenní role **televize** a tzv. „nových médií“.
- Naznačit jak dochází k tomu, že se tyto **socio-technické**, techno-kulturní fenomény stávají v procesu každodenní domestikace téměř neuchopitelnými, a to přesto, že jsou neustále s námi.

## HLAVNÍ OTÁZKY:

- Jak došlo k tomu, že se televize a nové ICT tak intimně a hluboko zapsaly do každodenních životů populace téměř na celém světě?
- Prostřednictvím jakých mechanismů byly/jsou televize a ICT začleňovány do moderní či pozdněmoderní každodennosti?
- Jak lze charakterizovat proměny chování televizního (mediálního) publika?

# TŘI KLÍČOVÉ POJMY

## a čtyři základní teze:

- MODERNÍ KAŽDODENNOST
- TELEVIZE JAKO SOCIOTECHNICKÝ SYSTÉM
- MEDIÁLNÍ PUBLIKA

# I. TEZE

- Televize jakož i další ICT jsou významným **produkt**em a současně i **spoluvůrcem** kapitalistické verze **modernity**, respektive její globalizující se podoby.
- Není s ní však svázána jen jako forma ekonomické aktivity a hraje též roli vlivné kulturní síly formující a produkující moderní individuální i skupinovou zkušenost.
- **Nemůžeme ji proto automaticky zahrnout mezi ostatní technologie**, od kterých se odlišuje především svou schopností výrazně ovlivňovat společenské i kulturní děje.

**Televize je křehkým**

**S O C I O - T E C H N I C K Ý M S Y S T É M E M,**

**který v sobě nese dvě sady významů:**

**a/ ty, které jsou více méně intencionálně  
konstruovány jejich producenty, a**

**b/ ty, jež jsou důsledkem její potenciální otevřenosti  
jak v hardwarové, tak i softwarové oblasti.**

## Televize a ICT tak vedou dvojí život.

Na straně jedné naplňuje záměry svých tvůrců, na straně druhé pak v kontaktu se sociálním i technologickým prostředím své původní určení modifikují. Existuje zde dvojitá povaha jejich závislosti:

a/ na obsazích, které produkují v rámci daného kulturního kontextu,

b/ na technickém aparátu, který jí umožňuje vlastní distribuci významů. Komunikační technologie fungují jako

MATERIÁLNÍ I SYMBOLICKÝ OBJEKT.

## II. TEZE

Televize a ICT jsou neoddělitelnou součástí naší každodennosti a do značné míry **kolonizovaly její prostorovou a časovou dimenzi**, tedy dvě základní souřadnice sociální reality.

-V rámci tohoto procesu se stále významněji podílí na konstrukci **ontologického bezpečí** svých diváků. **Dialektická televizní artikulace úzkosti/bepečí** de facto posiluje náš pocit bezpečného zakoušení každodenního života.

-Vysoká míra ritualizace užívání televize i ICT, respektive jejich obsahová stereotypizace plní de facto roli nástroje zachování statu quo. **Mytickou funkci opory sociálního řádu.**



### III. TEZE

- Televize i ICT se významně podílejí na postupném **restrukturování povahy domova**, resp. “situační geografie” rodinného života.
- Televize asi nejvýrazněji ze všech moderních technologií již od svého masového zavedení podporuje “**projekt domácího městského, respektive předměstského štěstí**” lokalizovaného, či přesněji, uzavřeného do činžovních či panelových bytů, nebo do prostoru rodinného domku, kde nepochybně ovlivnila organizaci našeho domácího života a začala plnit roli jakéhosi **věčně plápolajícího domácího krbu**.

- **Z televize — zázračné hračky se postupně stalo projekční plátno snů i depresí, centrum rodinného života majoritní populace.**
- V tomto smyslu pak můžeme interpretovat sledování televize i užívání ICT jako proces “**extenze**” každodenního chování individuů i celých rodin a jejich základních hodnot, které jsou konstruovány a zakořeněny v širokém spektru kulturních souvislostí rodinného života.

## IV. TEZE

„Každodenní perspektiva” ve vztahu k analýze tzv nových publik vede vědecký zájem k modelu favorizujícímu aktivní roli publika.

- Uvedený trend však nese některé základní problémy či otázky.
- **Musí být *aktivní divák* nezbytně vždy ve střehu? Měl by být kreativní? Musí „aktivní zpracování“ televizních obsahů znamenat popření “preferovaných” či dominantních významů? Není oslava tzv. aktivního publika jen přikývnutím k logice tzv. “ratingové demokracie” či “ratingové estetiky”.**

# KAPITOLA I. A II.

## MÉDIA V (POZDNĚ) MODERNÍ KAŽDODENNOSTI

**A/ MODERNÍ MÉDIA JAKO NÁSTROJE ČASO-PROSTOROVÉHO  
ROZPOJENÍ**

**B/ SOCIOTECHNICKÁ REKONTEXTUALIZACE MASOVÝCH  
KOMUNIKÁTŮ A PROMĚNY ZKUŠENOSTI MODERNÍHO  
KONZUMENTA MM**

**C/ NOVÉ FORMY INTERAKCÍ**

# TELEVIZE JAKO PRODUKT I SPOLUTVŮRCE MODERNÍ SPOLEČNOSTI

- **Televizní působení musíme chápat historicky a sociologicky v širším kontextu zrození a transformace modernity.**
- **Rozvoj masových médií je jedním z procesů, které se podílejí na konstituci toho, co nazýváme modernitou.**
- **Pokud chceme porozumět modernitě musíme porozumět roli komunikačních médií a naopak.**

- Moderní svět je, řečeno s Anthony Giddensem, světem **časového a prostorového rozpojení** (space-time distanciation),
- **Jde o svět destruovaných premoderních vztahů**, kde se bezprostřednost komunikace tváří v tvář ztrácí v důvěrně známém, ovladatelném, relativně neměnném prostoru a čase.

V moderním světě byla **hrozba možné anomie**:

**A/ posílena rozpadem tradičního řádu,**

**B/ ale současně byla posílena i naše schopnost bránit se jí pomocí industriálních, technologických, komunikačních prostředků.**

- **Televize je významnou součástí tohoto procesu. Je spolutvůrcem i produktem globalizující se povahy pozdní modernity**

Povahu pozdní modernity můžeme v zásadě charakterizovat na základě působení tří vzájemně provázaných mechanismů:

## 1/ ODDĚLENÍ ČASU A PROSTORU

a jejich opětovného SPOJOVÁNÍ ve formách, které umožňují přesné časo-prostorové „zónování“ sociálního života.

- Fenomén časoprostorového rozpojení (space-time distanciation) premoderní společnosti neznaly. Čas a prostor zde byly definovány v termínech fyzického místa.

- Přejít do dne, stejně jako střídání jednotlivých ročních období sloužilo k lokalizaci a označení času i prostoru. S vynálezem hodin byl čas oddělen od prostoru.



- V tomto smyslu se čas a prostor staly prázdnými fenomény.
- Toto rozpojení dokládají kalendáře, jízdní řády či mapy, tedy nástroje umožňující koordinaci času a prostoru bez reference k fyzickému místu.
- Jde de facto o **abstraktní nástroje** uspořádání sociálních aktivit.
- Například použití kalendáře nám umožňuje **podržet význam důležitých sociálních souvislostí, jež nejsou závislé na konkrétních lokálních faktorech**.

## 2/ VYVÁZÁNÍ (disembedding) SOCIÁLNÍCH SYSTÉMŮ.

- Jde o jev, který je úzce spojen s faktory působícími při oddělování času a prostoru.
- Dochází k „vytržení“ sociálních vztahů z místních kontextů interakce a k jejich restrukturaci v neomezených časoprostorových rozpětích.
- Modernita je post-tradičním sociálním řádem, kde vyprazdňování času a prostoru umožnilo *prodloužit sociální vztahy*.

- **Globalizace vysílání** je příkladem tohoto procesu. Mezinárodní televizní sítě jsou schopny transportovat obrazy a reprezentace v čase i prostoru.
- Z válek v Perském zálivu stal konflikt odehrávající se v globální vesnici.
- **Planeta implodovala do sebe samé a zbavila se časové i prostorové dimenze.** Technická povaha komunikačních médií napomohla restrukturování času a prostoru a umožnila, aby se vzdálené události staly součástí každodennosti.

# ČÍM SE LIŠÍ KOMUNIKAČNÍ SITUACE BĚŽNÉHO OBČANA V POZDNÍ MODERNITĚ OD SITUACE RANÉ MODERNITY?

## 3/ PROCES REFLEXIVNÍHO PROMÝŠLENÍ A NOVÉHO USPOŘÁDÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH VZTAHŮ

- Kombinace vlivu masových médií a nových informačních technologií masivně transformovala moderní společnost:
- Giddens hovoří v této souvislosti o reflexivní modernizaci s ohledem na stálé vstupy vědění ovlivňující jednání jednotlivců a skupin.

- **Technické formy masové komunikace nahrazují v tomto smyslu či alternují zkušenostní obsah každodenního života.**
- Ulrich Beck zdůrazňuje jako klíčový rys tohoto procesu silnou **individualizaci**.
- **Všechny druhy symbolické produkce a směny v sobě nesou potenciál rozpojení v čase a prostoru. Rozsah rozpojení ovšem závisí na okolnostech komunikace a typu užitého média. Klíčovou roli zde hraje ale **proměna percepční zkušenosti** (viz. Benjamin).**

1/ Nejradikálněji je současný svět transformován v oblasti **politického života** - zrození globální politiky a renesance politiky lokální i regionální.

2/ v **ekonomické sféře** dochází k restrukturalaci masové produkce a posílení moci konzumentů.

3/ objevuje se fenomén okamžité, **instantní komunikace**, které bychom nebyli schopni, **kdybychom nepřistoupili k restrukturalaci našeho každodenního pojetí času a prostoru**

4/ k této restrukturaaci patří mechanismy

**re(de)kontextualizace** masových komunikátů, které ztrácejí postupně především různé prostorové (fyzické) bariéry a přecházejí plynule hranice jednotlivých národních států.

- Překonání časových bariér ilustruje re(de)kontextualizace mediální komunikace – kdy jsou tzv. živé vstupy, **zpravodajské obsahy** přenášeny v reálném čase
- **Vzniká tak sebe-referenční systém — postavený na fúzi fantazie a reality - hyperreálný svět.**
- **Obsah moderních médií byl postupně transformován do formy koláže.**

**Tuto proměnu můžeme ilustrovat na následujících čtyřech následujících tématech:**

**A/ ZMĚNA VNÍMÁNÍ ČASU A PROSTORU**

**B/ ZMĚNA VE VNÍMÁNÍ HISTORIE**

**C/ ZMĚNA VNÍMÁNÍ MOŽNOSTI POHYBU V ČASE A PROSTORU**

**D/ ZMĚNA V NAVAZOVÁNÍ INTERAKCE/Í**



AD A/ Rozpojení času a prostoru typické pro modernu vytvořilo předpoklady pro existenci

## MIMOPROSTOROVÉ SIMULTÁNNOSTI

1/ V předmoderních společnostech předpokládala existence simultánního prožitku nutnost **společně sdíleného prostoru a času.**

2/ moderní rozdělení času a prostoru vedlo k **rozptýlení simultánnosti v prostoru**. Simultánnost se stala globální.

Nové komunikační technologie moderní společnosti vedly k

- a/ časo-prostorové koordinaci,**
- b/ standardizaci světového času.**

Tedy de facto k novému za(ve)vázání

- Do poloviny devatenáctého století měla každá vesnice či město svůj **časový standard**.
- **Existovala pluralita lokálních časů, které nebyly koordinovány ani v případě dálkové dopravy či železnice a jejich jízdních řádů.**

# AD B/ PROMĚNA PERCEPCE ČASU A VNÍMÁNÍ HISTORIE DETERMINOVANÉ MÉDI

<http://www.ceskatelevize.cz/hledani/?q=%C4%8Desk%C3%A9+stolet%C3%AD+1939&submitSearch=Hledej+video&cx=000499866030418304096%3Afg4vt0wcjv0&cof=FORID%3A9&ie=UTF-8>

- Vztah každodenního a televizního (vysílacího) času hraje v dané souvislosti významnou roli. Samotný význam kategorie času lze chápat různým způsobem. Můžeme rozlišovat:

- 1/ přirozený čas dne a noci,
- 2/ abstraktní čas měřený na hodinách
- 3/ zkušenostní (fenomenologický) čas

- Britský mediolog Paddy Scannell v dané souvislosti hovoří o času „pro mě“, který zakoušíme osobně, **ted' a tady**.
- **Televizní vysílání usiluje právě o tento typ, který je lidským, životním časem a zásadním způsobem strukturuje zájmy individua.**
- Tak dochází k tomu, že svět vnějších událostí vstupuje do nespočetných individuálních světů, „světů pro sebe“, které jsou tak transformovány, svým způsobem zdvojeny.

■ Můžeme tak hovořit o **existenci dvou světů**:

1/ **MÉM SVĚTĚ**, který charakterizuje mé bytí v něm tzn. je světem životních podmínek mé každodenní existence, ve kterém se setkávám s ostatními, svět mého bezprostředního zájmu

2/ **VELKÉM SVĚTĚ**, který je za horizontem mého bezprostředního světa. Jde o veřejný svět naplněný událostmi veřejných osobností.

- **Čas světa je nehybný** říká F. Braudel (*longue durée*) a staví jej do kontrastu s **historií naplněnou událostmi** (*histoire événementielle*), jejíž průběh je měřen ve dnech.
- **Rozhlasový i televizní čas je naplněný událostmi, ale současně je ukotven v nehybném čase,**
- **který v sobě nese základní strukturální omezení plynoucí jak z**
  - a/ rutiny každodenního vysílání tak**
  - b/ cyklického charakteru mediálních výstupů.**

■ Existence těchto dvou světů byla tematizována již dlouho před televizním či rozhlasovým vysíláním, a to v **evropském historickém románu** (Waverley, Kartouza parmská, Vojna a mír).

■ Setkáváme se zde s dvěma světy:

A/ světem „aktuální“ historie, politiky, války, významných rozhodnutí „velkých mužů“ a

B/ životním světem románu, ve kterém (fiktivní) obyčejní lidé žijí své průměrné životy, jež jsou do jisté míry spoutány klíčovými historickými událostmi jejich doby.

■ Od konce století se vztah mezi těmito dvěma světy

1/ každodenním životem a

2/ světem veřejných záležitostí radikálně změnil.

- Rozevívá se propast mezi těmito dvěma světy - bezprostředním životním prostorem a místy práce. To ilustruje například evropské drama 19.st (Ibsen a Čechov).
- *Ženy a muži stojí u okna a čekají úzkostně na zprávy, o dění, které je informuje o silách vnějšku, jež mohou změnit podmínky jejich životů. Důvěra v normativní validitu každodennosti, důvěra ve smysluplnost lidské existence se začala drolit.*
- Zdá se, že toto narušení ontologického bezpečí se vrací s každou civilizační katastrofou (vátky) či ekonomickou krizí



- Rozvoj tisku byl reakcí na tuto krizi. Centralizace politické moci vedla k potřebě **informací, které budou distribuovány mimo sdělovací kanály oficiální moci.**
- Tradiční instituce církve ani školy již nebyly schopny tuto potřebu saturovat.
- Moderní media se v tomto procesu podílela na **propojení sil středu a každodenní periférie** tj. mezi centry ekonomické, politické a kulturní moci a prostory každodenní existence mas.

- **Televizní vysílání je součástí každodenního životního času, a současně vytváří nové**

**specificky televizní vnímání**

**HISTORIE (minulosti)**

**(kauza největší Čech)**

- **Vzniklo tak cosi jako:**

**1/ MEDIOVANÁ/MEDIÁLNÍ HISTORICITA** (novinová, televizní, rozhlasová apod.)

- **Hlavní události minulosti vnímáme prostřednictvím televizní zkušenosti.**

■ Jde o **MEDIÁLNÍ LOGIKU**, která vede k

**A/ radikální dehistorizaci „světa velkých událostí“**

**Nový televizní formát: Alternativní historie**

**B/ k normalizaci každodenního života skrze nepřetržitý tok sdělení, které ve formě vysílacích schémat strukturuje denodenní strukturu „našeho života“.**

- Rozhlasové stejně jako televizní vysílání přesouvá normy každodenní interpersonální existence do veřejného života. Je tomu tak proto, že působí ve dvou světech současně:

A/ ve světě velkých událostí a

B/ ve světě každodennosti.

- Televize se jako instituce pohybuje ve „velkém světě“, ale
- hovoří ke svým divákům, kteří žijí ve světě každodenním a hodnotí její sdělení sociálními normami všedního života.

- Televizní vysílání kopíruje a **posiluje vnímání pravidelnosti kalendářního času prostřednictvím zvýznamňování Vánoc, Nového roku, Velikonoc.**
- pokrýváním takových událostí jako jsou **novoroční projev papeže, prezidenta republiky či různých sportovních šampionátů apod.**
- *Jak se proměnily televizní vánoce v posledních třech desetiletích?*

Tak dochází k tomu, že svět  
**VELKÝCH DĚJIN**  
a vnějších událostí

vstupuje do  
nespočetných individuálních  
světů, „světů pro nás“,  
které jsou tak transformovány, svým způsobem  
zdvojeny.

- Můžeme tak hovořit o existenci dvou světů:

**A/ HISTORICKÉM VEŘEJNÉM SVĚTĚ A**

**B/ AHISTORICKÉM „MÉM-SVĚTĚ“.**

- **Masová elektronická média tak přebírají funkci, kterou plnila ve století devatenáctém literatura (zvláště román).**
- **Tento úkol dnes nejintenzivněji realizuje televize, která se tak podílí na radikální historizaci a normalizaci každodenního života.**
- **Činí tak na základě nepřetržitého toku sdělení, které ve formě vysílacích schémat strukturuje naši každodennost.**

■ Konkrétní povaha televizní narativity se v této souvislosti významně podílí na:

**SERIÁLOVÉM CHARAKTERU NAŠÍ KAŽDODENNOSTI.**

■ Vysílací schéma na jedné straně kopíruje a současně formuje časovou strukturu dne v domácnosti.

■ Ta je ovšem již sama výrazně ovlivněna **pracovním cyklem majoritní populace.**



Významnou roli při strukturaci času  
každodenního života sehrává  
**ZPRAVODAJSTVÍ,**

- které je dnes vytvářeno tak, aby **rutinizovalo událostiplnost světa a učinilo z ní každodenní fenomén.**
- **Zpravodajství je součástí struktury každodennosti a je hodinu po hodině (zvláště v rozhlase) servírováno k snídani, obědu, večeři atd.**

- V případě vysílání českých tv stanic přichází vyvrcholení mezi **sedmou až osmou hodinou**, respektive mezi 19.-23.00. **Podobně je tomu u většiny evropských i severoamerických domácností.**
- Velká Británie: hlavní zprávy v 7.00 p.m. (Channel 4),
- BBC1 9.00,
- 10.00 ITV.
- Jako **sumář** vysílá BBC 2 **Newsnight**, který končí výhledem na příští den (jako české UK).
- **Struktura a konstrukce zpravodajství dnes vytváří představu světa jako permanentně zaplněného či přeplněného událostmi.**

- Ve vysílání BBC na Velký pátek v roce 1930, moderátor sdělil posluchačům, že se dnes nic neodehrálo, a to bylo vše.
- Tento přístup vyvolal samozřejmě velké podivení a pobavení v tisku, který upozornil na skutečnost, že se stalo naopak mnoho událostí: *smrt Lady Glaney, požár v domě lorda Haddona nebo autonehoda lady Diany Coperové.*
- Tyto události ovšem zpravodajství BBC v dané době nepovažovalo za zpravodajsky hodnotné.

- V rámci každého televizního dne existují pořady a časy, které mají svůj speciální význam. Tento „posvátný“ časo-prostor je pak přísně střežen a dochází tak k porušení pravidelného denního běhu.
- Příkladem jsou programy, při kterých se nezvedají telefony, nevaří či nemyje nádobí. Ratingy Pojišťovny štěstí nebo dříve např. Dietlových seriálů či některých sportovních přenosů jasně dokládají existenci těchto „tabuizovaných okamžiků“, kdy se čas televizního diváka jakoby zastavil.
- Tyto televizní rituály, svého druhu „obřady“, jsou pevně integrovány do struktury naší každodennosti a posilují moc televize, resp. status quo

■ Výzkumy ukazují, že lidé ve své většině zacházejí se svým časem

a/ **lineárně** v průběhu konkrétního dne a

b/ a **cyklicky** - pokud jde o každodenně opakovaný průběh.

■ Náš každodenní čas lze ve své podstatě charakterizovat jako **profánní**. Můžeme jej odlišit od takových událostí, jakými jsou například narozeniny, svatba, narození či úmrtí.

■ Především se však liší od těch událostí, které jsou jen těžko předvídatelné a kvůli jejichž ritualizaci jsme právě nejsilněji závislí na televizní obrazovce.

- Zároveň ale platí, že časová organizace televizního vysílacího schématu nás dennodenně přesvědčuje o tom, že tento den je něčím výjimečný a zdůrazňuje jeho bezprostřednost či specifičnost.
- Čas televizního vysílání je vždy konstruován jako čas současný, přítomný, aktuální.
- Jeho „nyní“ je ovšem široce tematizováno v různých každodenních naracích.

- Například tzv. **ranní televizní vysílání** (stejně jako rozhlasové) věnuje pozornost bezprostřednímu okamžiku, který produkuje například jako čas vstávání, holení se, čištění zubů, čas snídaně, čas cesty do školy nebo do zaměstnání apod.
- Televizní stejně jako rozhlasový **narativní čas je de facto rozdělen do speciálních bloků či zón od probuzení (snídaně) ke spánku.**

- Toto aranžmá či vysílací schéma odpovídá předpokladu dostupnosti a znamená přizpůsobení vysílání požadavkům publika.
- Dnes již historickým příkladem uvedeného přístupu je zařazení tzv.

**„nemluvněcí pauzy“ (toddler's truce)**

**v počátcích televizního soupeření mezi BBC A ITV.**



*Obě stanice tak dávaly čas rodičům uložit děti do postele a mezi 18-19 hodinou nevysílaly. První porušila tento přístup roce 1957 BBC, která začala zařazovat do tohoto časového úseku pořady reagující na nejčastější aktivity v této době provozované (příprava večeře, návrat ze zaměstnání).*

*Šlo tak především o pořady, které předpokládaly, že je diváci nebudou schopni sledovat bez přerušování, ale současně bylo cílem udržet pozornost alespoň krátkými příspěvky, ke kterým si mohl divák na chvíli odskočit.*

- **Jednotlivé kultury též mají své obecné pojetí času,** podle kterého regulují své sociální aktivity.
- Uložení se ke spánku, doba společného jídla, čas domácích prací je do jisté míry ovlivňována televizním vysílacím schématem.
- Například maďarská TV nevysílala v 70.- 80. letech v pondělí.

■ Behlová (1988) v této souvislosti ukázala, jak televize transformovala životy zemědělských komunit v Indii, když je posunula od závislosti na tzv. přírodním čase k orientaci podle abstraktního času, který reprezentuje též televizní vysílací schéma.

■ Neděle se stala „televizním svátkem“ a večerní televizní čas vytěsnil obchodní aktivity a různé další činnosti, které se podílely na integraci dané komunity.

■ Například v Pákistánu je naopak vysílání státní televize často nedodrží dopředu publikované časy, ale diváci nejsou těmito nepravidelnostmi příliš překvapeni ani rozezleni.

- Ve všech kulturách, kde byla televize zavedena došlo ke **zrychlení rodinných aktivit a zvláště pak přípravy a konzumace jídla.**
- Jednotlivé části dne byly postupně redefinovány a strukturovány na základě vysílacího schématu.
- Například **odlišný čas jídla pro ženy a muže v indických zemědělských komunitách byl sjednocen v zájmu zachování času televizní konzumace.**

# AD C/ PERCEPCE MOŽNOSTI POHYBU V PROSTORU

- Rozhlasová a televizní technologie se zařadila po první, respektive druhé světové válce ke komplexu průmyslových produktů, které charakterizují dvě vzájemně propojené tendence typické pro moderní městský život:

1/ na jedné straně šlo o podporu rostoucí **individuální mobility,**

2/ na straně druhé o **posilování soběstačnosti a nezávislosti domácího života.**

- Raymond Williams (1974) v této souvislosti hovoří o tzv.

## ZPRIVÁTNĚLÉ MOBILITĚ

(mobile privatization).

Model televizního vysílání tak v sobě nese paradox plynoucí z:

a/ centralizované povahy vlastního sdělování

b/ jeho privátní recepce.

- Televize i rozhlas jsou v tomto smyslu spoutány kontradikcemi moderní sociální zkušenosti, kterou můžeme charakterizovat jako:

1/ dialektiku privátního a mobilního

2/ televizní vysílání tak můžeme chápat jako svého druhu transportní technologii, která umožňuje jedincům realizovat **imaginární cesty ze svého každodenního prostoru,**

3/ současně ale jde o typickou součást **domácího vybavení.**

- Komunikační systémy pozdní modernity nám tak umožňují bezprostřední dotyk či setkání s různými perspektivami.
- Koordinace času a prostoru se pomalu rozplynula a umožnila zrození světa,

*kde je každý hluboce zahrnut v prostoru ostatních*



## AD D/ NOVÉ FORMY INTERAKCE

- Rodí se nové komunikační formy jednání, respektive nových **forem interakcí**, které již nejsou dále napojeny na společně sdílený prostor a odlišují se od běžné každodenní interakce face to face.
- V zásadě můžeme rozlišit tři typy interakce:

a/ **face to face** - dialogická povaha, vycházející ze vzájemné přítomnosti, odehrává se teď a nyní

b/ **mediovaná interakce** - dopis, telefonní rozhovor.

Mediovaná interakce zahrnuje užití technického média, které umožňuje přenos symbolického obsahu mezi dvěma komunikátory v čase, prostoru nebo recipročně nebo současně. Charakterizuje ji omezenější množství symbolických klíčů.

c/ **mediovaná qasi-interakce, para-sociální interakce**

- Je charakteristická pro masová média. Podobně jako mediovaná interakce rozšiřuje dostupnost informací.

# TYPY INTERAKCE

<b>Interakční charakter.</b>	<b>Face-to-face</b>	<b>Mediovaná</b>	<b>Mediovaná quasi-interakce</b>
<b>časoprostor</b>	sdílený	oddělení kontextů	oddělení kontextů
<b>množství symbol. klíčů</b>	vysoké	omezené	omezené
<b>zaměřenost kom. jednání</b>	Na specif. druhé	na specifické druhé	na nespecifickou sk.potenc. recipientů
<b>dialogická/monologická</b>	dialogická	dialogická	monologická

■ **Od face to face a mediované interakce se mediovaná qasi-interakce liší tím, že:**

**1/ první dva typy jsou orientovány na specifické druhé, zatímco v tomto případě se obrací na nediferencovanou skupinu,**

**2/ první dvě mají dialogickou povahu, zatímco para-sociální interakce je monologická (ale...). Přesnější je, že zde nefunguje reciprocita.**

# SPECIFIKA TELEVIZNÍ QUASI-INTERAKCE:

a/ televize je sice schopna užít řadu **symbolických klíčů**, jak audiálních, tak vizuálních, ale její komunikace je přesto limitovaná. **Nedokáže přenést:**

1/ **dotekové**

2/ **čichové prožitky**

3/ **neposkytuje permanentní zpětnou vazbu**

4/ **neumožňuje kontinuální sebe-monitoring**

b/současně ale televizní komunikační variabilit a umožňuje přiblížit divákovu percepční zkušenost ke zkušenosti z face-to-face interakce v tom smyslu, že:

- komunikátoři se zde slyší i vidí a pohybují se v čase a prostoru stejně jako participantí v rámci face-to-face interakce.
- televize navíc užívá techniky, které face-to-face interakce neumí (flasbacky, voice over, archivní materiál apod.).

**c/ ti, kteří komunikují prostřednictvím TV mohou být vnímáni v rámci specifického časo-prostorového kontextu.**

**V této souvislosti můžeme rozlišit mezi:**

**A/ časo prostorovými koordináty kontextu produkce - kontext, ve kterém se komunikace „vyrábí“**

**B/ časo prostorové koordináty samotného sdělení, které nemusí kopírovat koordináty kontextu produkce - dáno editací, formátem, žánrem,**

**C/ časo-prostorové koordináty různých kontextů recepce.**

Při recepci televizních sdělení se jedinci rutinně orientují podle těchto

**časoprostorových koordinátů A+B+C:**

- Televizní quasi interakce tak zahrnuje kontinuální proces spojování a splétání těchto tří sad koordinátů.
- Tento - proces, který označuje (Thompson) jako

**ČASO-PROSTOROVOU INTERPOLACI.**



- Televizní quasi interakce tak vytváří to, co můžeme nazvat

## DISKONTINUITNÍ ČASO-PROSTOROVOU ZKUŠENOSTÍ.

a/ Jedinci sledující televizi musí do jisté míry **odložit časo-prostorový rámec svých každodenních životů a orientovat se podle odlišných, televizních časo-prostorových koordinátů.**

**b/ Stávají se tak cestovateli v čase a prostoru, kteří jsou nuceni vyjednávat, rozlišovat či vybírat si různé časoprostorové pozice a začleňovat je do kontextu svých každodenních životů.**

Sledování televize tak předpokládá jistý druh  
**ČASO-PROSTOROVÉ INTERPOLACE,**  
která zahrnuje

**IMAGINÁRNÍ**  
**i**  
**REÁLNÝ ČASO-PROSTOR.**

■ Diváci jsou kontinuálně a rutinně vtaženi a nuceni do procesu vyjednávání hranic mezi těmito dvěma světy.

■ Kompetentní televizní diváci jsou schopnými časoprostorovými interpolátory. Dovedou se orientovat v čase a prostoru, umějí používat symbolické klíče.

■ Jejich zkušenost času a prostoru je stále více diskontinuitní, a to tím více čím jsou schopni pohybovat se suverénně mezi imaginárními a reálnými světy.

Přes narůstající „prostorovou“ flexibilitu, ale zůstává  
časoprostorový rámec kontextu recepce  
rámcem ukotvujícím,

jelikož divákovy životní projekty jsou ukotveny  
primárně v praktických kontextech každodenního  
života.

Tato schopnost vyjednávat, volit a bezpečně se  
navracet do kontextu každodenního života je  
dovedností kompetentního televizního diváka.

# Poslední klíčovou charakteristikou mediované televizní quasi-interakce je její MONOLOGICHNOST.

- Absence reflexivního monitorování druhých poskytuje vysoký stupeň svobody při rozhodování o míře pozornosti věnované produkci. V tomto smyslu jsou jedinci mnohem svobodnější než jako účastníci interakce tváří v tvář.

■ Shrneme-li uvedené, tak lze říci, že **základní charakter či povaha sociálního vztahu vytvořeného mediovanou quasi-interakcí je dána:**

**a/ strukturální asymetrií a**

**b/ symbolickou bohatostí televize.**

**Tyto dvě charakteristiky vytvářejí specifickou kvalitu vztahu mezi divákem a televizí:**

**TELE-VIZIBILITU**

# TELEVISIBILITA

kombinuje audiovizuální přítomnost s časoprostorovou distancí.

a/ Televizní hlavy jsou přítomné, ale přitom absentuje kontext recepce.

b/ Tento ambivalentní vztah přítomnosti a nepřítomnosti v zásadě charakterizuje interakci mezi diváky a televizí (jejími producenty).

**Televizní postavy pohybující se na tv-jevišti disponují zvláštním typem aury,**

**jejich rysy, povaha nemůže být zpochybněna**

**dialogickou cestou**